

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР ТУРИЗМУ,
КРАЄЗНАВСТВА ТА ЕКСКУРСІЙ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання науково-методичної ради Миколаївського обласного Центру туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді від 30 травня 2019 року

Голова НМР Т. АНДРІЙЧУК

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ департаменту освіти і науки Миколаївської облдержадміністрації

08.08.2019 № 429

Навчальна програма гуртка
туристсько-краєзнавчого напрямку
«Міста кращого немає»

1 рік навчання

Пояснювальна записка

Програма гуртка історико - краєзнавчого напрямку "Міста кращого немає" пов'язана з наданням елементарних знань з історії міста, природи рідного краю, культури і традицій свого народу.

Рекомендована програма тісно пов'язана з основами валеологічних знань та основами безпеки життєдіяльності.

Програмою передбачається проведення навчально-ознайомчих екскурсій, відвідування музії міста, туристських прогулянок, тренінги з безпечної поведінки.

Програма гуртка «Міста кращого немає» рекомендована для дітей дошкільного або молодшого шкільного віку (5-8 років) і розрахована на один рік навчання.

Мета:

- Допомогти дитині ознайомитися з історією міста, його сьогоденням, природою, культурою та традиціями.
- Виховувати почуття любові до рідного краю.
- Прищеплювати навички здорового способу життя, особистої безпеки.
- Розвивати зв'язне мовлення, естетичний смак, навички морально-етичної поведінки.
- Ознайомити з елементарними поняттями пішохідного туризму.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.

2 години на тиждень

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	всього
I.	Вступ. «Ось тут моє коріння і рідня...»	2	2	4
1.	Розкажи нам про себе, свою родину	0,5	0,5	1
2.	Вулиця і дім, де ти живеш	0,5	0,5	1
3-4.	Миколаївський обласний Центр туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді.(МОЦТКЕ УМ)	1	1	2
II.	«Абетка виживання»	3	7	10
1-2.	Охорона здоров'я. Режим дня	0,5	1,5	2
3-4.	Небезпечні місця. Телефон – наш помічник	0,5	1,5	2
5.	Попередження небезпечних ситуацій.	0,5	0,5	1
6-8.	Безпека на вулиці. Дорожні знаки.	1	2	3
9.	Культура поведінки в громадській місцях.	0,5	0,5	1
10.	Район нашого закладу	-	1	1
III.	«...в кожного з нас батьківщина ця - є»	4	16	20
1-3.	Миколаїв на карті України. Карта Миколаївської обл.	0,5	2,5	3
4-5.	Символи нашого міста.	0,5	1,5	2
6-7.	Засновники верфи і міста.	1	1	2
8-11.	Видатні люди, які жили і працювали у нашому місті.	0,5	3,5	4
12-14.	Корабельна слава Миколаєва.	0,5	2,5	3

	Наше місто – столиця українського суднобудування.			
15-17.	Театри, музеї, галереї.	0,5	2,5	3
18-20.	Краса миколаївських храмів.	0,5	2,5	3
IV.	«Знання – це скарб і диво.»	2	5	7
1-3.	Дитячі садки і школи.	1	2	3
4-5.	Бібліотеки міста.	0,5	1,5	2
6-7.	Знайомство з творами дитячої письменниці Л.Я. Чижової.	0,5	1,5	2
V.	«Квіти на граніті...»	2	4	6
1-2.	Пам'ятники та скульптури – окраса нашого міста.	1	1	2
3-6.	Пам'ятники, що особливо нам дорогі.	-	2	2
	Юні герої Вітя Хоменко і Шура Кобер.	0,5	0,5	1
	Сквер Ольшанців.	0,5	0,5	1
VI.	«І колядки, і щедрівки, і веснянки, і гаївки...». Свята – обереги.	2	5	7
1-2.	Свято Покрови. День українського козацтва.	0,5	1,5	2
3-4.	«Три празники в гості...». Зимові свята.	0,5	1,5	2
5-7.	«Ой весно, весно днем красна». Великдень.	1	2	3
VII.	«Барвами тішиться світ...». Природа рідного краю.	2	9	11
1-2.	Парки і сквери. Дитяче містечко «Казка».	0,5	1,5	2
3-5.	Наш зоопарк.	0,5	2,5	3
6-8.	Заповідна Миколаївщина.	-	3	3
9-11.	Екологія міста. Водні простори. Яким повітрям дихаємо?	1	2	3
VIII.	Ми – маленькі туристи!	2	3	5
1.	Один з видів туризму –	0,5	0,5	1

	мандрівка.			
2.	Правила поведінки під час мандрівки. Гігієна юного туриста.	0,5	0,5	1
3-4.	Карта, компас, рюкзачок, намет.	0,5	1,5	2
5.	Природний спосіб орієнтування на місцевості – сонце.	0,5	0,5	1
ІХ.	«Кожен куточок мені дорогий». Підсумкове заняття.	-	2	2
1.	Віртуальна екскурсія містом.	-	1	1
2.	Гра - вікторина «Миколаїв – наш дім!».	-	1	1
	Всього	19	53	72

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

I. Вступ. «Ось тут моє коріння і рідня...» (4 години)

1. Розкажи нам про себе , свою родину.
2. Вулиця і дім, де ти живеш. Хто знає, чому саме таку назву має вулиця?

- 3-4. Миколаївський обласний Центр туризму, краєзнавства та екскурсій учнівської молоді.(МОЦТКЕ УМ). Коротка розповідь про історію Центру.

Практичні заняття:

- Дидактична гра «Розкажи нам про себе».
- Складання родовідного дерева.
- Малювання: «Моя родина», «Мій дім (за вибором дітей).
- Екскурсія до музею МОЦТКЕ УМ.

II. «Абетка виживання» (10 годин)

- 1-2. Охорона здоров'я. Режим дня. Що є основою здоров'я? Рух – це життя!

- 3-5. Небезпечні місця. Телефон – наш помічник.
 Про безпеку. Попередження небезпечних ситуацій. Небезпечні місця
 дома. Електричні прилади. Обережно, сірники - не іграшки!
 Безпека на вулиці. Дорожні знаки. Безпека руху пішоходів. Перехрестя
 та їх види. Наш друг – світлофор. Правила поведінки на воді та на
 льоду.
9. Культура поведінки в громадських місцях.
10. Район нашого закладу.

Практичні заняття:

- Користуємось телефоном.
- Ситуативна гра «Хто кращий рятувальник?»
- Гра – вікторина «Вирушаємо у путь!»
- Екскурсія до музею пожежної охорони.
- Знайомство з вулицями, що прилягають до МОЦТКЕ УМ.

III. «...в кожного з нас батьківщина ця - є» (20 годин)

- 1-3. Що таке карта? Миколаїв на карті України. Карта Миколаївської обл.
 Символи нашого міста. Назва міста. Святий Микола Чудотворець –
 покровитель мореплавців, дітей і нашого міста. Пам'ятник Святому
 4-5. Миколаю Чудотворцю. Фрегат «Святий Миколай».
 Герб, прапор, гімн Миколаєва.
 Засновники верфі і міста: Г.О. Потьомкін, М.Л. Фалєєв. Соборна
 6-7. площа, перші вулиці. Перші мешканці Миколаєва.
 Адмірала – флотоводці.
 8-11. Видатні люди, які жили і працювали у нашому місті.
 Корабельна слава Миколаєва.
 12-14. Наше місто – столиця українського суднобудування.
 Театри, музеї, галереї. Театр – це красиве приміщення, де
 15-17. відбуваються... Ваш улюблений театр. Що таке музей?
 Краса миколаївських храмів. Перший храм во ім'я Святого Миколи.
 18-20. Православні храми. Католицький костел. Кірха.. Старовинні храми – це

історично – архітектурні об'єкти, що охороняються державою.

Практичні заняття:

- Екскурсія до Обласного краєзнавчого музею «Старофлотські казарми». Музейні уроки.
- Екскурсії до Музею історії суднобудування та флоту.
- «У гості до картин» – екскурсія до обласного художнього музею ім. В.В. Верещагіна, до виставкових залів.
- Фото-мандрівка «Храми міста Миколаєва»
- Сюжетно – рольова гра «Подорож містом».

IV. Знання – це скарб і диво. (7 годин)

1-3. Дитячі садки і школи. Як ви гадаєте, чим дитячий садок відрізняється від школи? Перші школи Миколаєва.

4-5. Бібліотеки міста. Центральна дитяча бібліотека ім. Віті Хоменка і Шури Кобера.

6-7. Знайомство з творами дитячої письменниці Л.Я. Чижової.

Практичні заняття:

- Екскурсія по дитячому садку.
- Екскурсія до дитячої бібліотеки бібліотека ім. Віті Хоменка і Шури Кобера. Зустріч з дитячою письменницею Л.Я. Чижовою.
- Малювання.

V. «Квіти на граніті...» (6 годин)

Пам'ятники та скульптури – окраса міста. Пам'ятники Г.О.

1-2. Потьомкіну, М.Л. Фалєєву. Алея флотоводців. Пам'ятник корабелям і флотоводцям.

3-6. Пам'ятники, що особливо нам дорогі. Юні герої Вітя Хоменко і Шура Кобер. Пам'ятник юним героям Віті і Шурі.

Сквер Ольшанців.

Практичні заняття:

- Фото-мандрівки «Морська слава Миколаєва» - пам'ятники флотоводцям, «Прогулянка Радянською», «Яхт - клуб – Спаськ»,

«Пам'ятник юним героям», «У сквері ольшанців».

- Дидактично - словесна гра «Де знаходиться пам'ятник?»

«І колядки, і щедрівки, і веснянки, і гаївки...».

VI. Свята – обереги. (7 годин)

1-2. Свято Покрови. День українського козацтва.

3-4. «Три празники в гості...». Зимові свята.

5-7. «Ой весно, весно днем красна». Великдень.

Практичні заняття:

- Участь у святі «День українського козацтва» (МОЦТКЕ УМ)
- Участь у новорічному святі (МОЦТКЕ УМ)
- Новорічні розваги (МОЦТКЕ УМ)
- Розпис писанок до Великодня. Міні- концерт.

VII. «Барвами тішиться світ...». Природа рідного краю. (11 годин)

1-2. Парки і сквери. Дитяче містечко «Казка». Дерев'яні тереми та замки.
Казковий фрегат і справжній паровоз!

Наш зоопарк - один з найстаріших у Європі та один з найкращих

3-5. зоопарків в Україні. Історія Миколаївського зоопарку. М. Леонтович.
Колекція зоопарку – понад 3000 екземплярів тварин.

6-8. Заповідна Миколаївщина. Стародавнє грецьке місто «Ольвія», краса
Кінбурнської коси, чарівна Мигія.

9-11. Екологія міста. Водні простори. Яким повітрям дихаємо? Прозоре
повітря, чиста вода, зелені парки, ліси – все це майже мрія?

Практичні заняття:

- Екскурсія до зоопарку. Зоовікторина «Миколаївський зоопарк».
- Перегляд відео: Ольвія, Мигія.
- Робота з фотоальбомом «Заповідні місця Миколаївщини».
- Малювання.

VIII. Ми – маленькі туристи! (5 години)

1. Зміст туризму – мандрівка.

2. Правила поведінки під час мандрівки. Гігієна юного туриста.
- 3-4. Карта, компас, рюкзачок, намет.
5. Орієнтування за природними орієнтирами (за положенням сонця).

Практичне заняття:

- Проведення туристських прогулянок у природу.
- Визначення сторін горизонту (північ).
- Орієнтування за сонцем.

ІХ. «Кожен куточок мені дорогий». Підсумкове заняття. (2 години)

1. Віртуальна екскурсія містом.
2. Гра - вікторина «Миколаїв – наш дім!».

Практичні заняття:

- Екскурсія «Адміральською»
- Проведення гри-вікторини «Миколаїв – наш дім!»

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ І УМІНЬ ГУРТКІВЦІВ.

Знати:

- державні символи, символи нашого міста;
- походження назви рідного міста, історію його заснування;
- назви головних вулиць і пам'ятні місця;
- людей, що уславили Миколаїв;
- основні народні свята ;
- особливості природи свого краю;
- основні правила безпеки на дорозі;
- правила поведінки в громадських місцях.

Уміти:

- складати коротенькі розповіді, описи про своє місто;
- спілкуватися з живою природою;
- користуватися послугами дитячої бібліотеки;
- висловлювати свої враження через малюнок.

Література

1. Дорожня безпека для дітей дошкільного віку. Київ. Аванті. 2007, С.22-24; с.28-37; с.50-57.
2. Заковоротний Д.И. Храмы Прибужья. Николаев, 2004., с.138, 140, 142, 147.
3. Заповідні місця Миколаївщини. Київ. Комп'ютерні системи. 2002., с 10.
4. Кухар-Онишко Н.О., Гриневич О.В. Гаркуша Н.М. Історія Миколаєва для 5 класу. Миколаїв. Можливості Киммерії. 2000 .с.4-6. с38-46, с.53-57.
5. Крючков Ю.С. История Николаева. МП Возможности Киммерии. Николаев., 1996 ,с. 21-32, с.63-77, с.80-92.
6. Крючков Ю.С Град Святого Николая. Николаев, 2003.с.33-41, с.216.
7. Крючков Ю.С.Град Святого Николая. Путеводитель по старому Николаеву. Возможности Киммерии. Николаев, 2003.С.33-41,с.41-45с.220-Корабельная сторона, фотоальбом о Николаевкой области. Издательство Планета . Москва. 1986., с.27-31.
8. Миколаївський обласний художній музей імені В.В.Верещагіна. Фотоальбом . Київ, ВТРА ЗЛАТОГРАФ, 2007., с. 11-17,с.48-49.с.
9. Миколаївський музей суднобудування і флоту. Видавництво Ірини Гудим. Миколаїв, 2010., с. 16-19, с.40-41, с.46-47.
10. Моє улюблене місто. Книга для учнів початкових класів. Миколаїв, 2007., с.4-47.
11. Николаевцы – энциклопедический словарь. Возможности Киммерии. Николаев. 1999., с. 272 – 273, с. 332.
12. Петраш А. П .Ярковой. Музей ольшанцев. Путеводитель. Одесса Маяк, 1987. с.5-29.

13. Правила дорожнього руху для малечі. Абетка для малечі. ПП Торсінг плюс. Харків. 2010, с. 6-13; с.14-18.
14. Скуратівський В.Т.Вінець. Київ. Видавництво УСГА,1994с.23-45.,с.88-92,с.187-195.
15. Топчий В.Н. Вокруг света за полудня. Путеводитель по николаевскому зоопарку. Николаев, 2001. с.5-8.
16. Чуб Н.В. Азбука здоров'я. Енциклопедия для маленьких вундеркиндов. Харьков. Фактор. 2011, с.43-49; с.58-62; с.75.
17. Шкода М.Н. Свята моєї Батьківщини: Дитячий календар ілюстрований. Донецьк. Товариство ВКФ БАО, 2006. с.15-17, с19--45,с.90-96,с.152-155.